

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی آموزشی

عنوان:

مقایسه اثربخشی مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی شهر اراک

در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹

استاد راهنما:

دکتر مصطفی نیکنامی

استاد مشاور:

دکتر یحیی مهاجر

استاد داور:

دکتر عباس عباس پور

نگارش: معصومه نجفی

سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹

سپاس و قدرانی

خداوند بزرگ را سپاسگزارم که به من فرصتی اعطا کرد تا، بخشی از زندگی‌م را با انسان‌های فریخته‌سپری‌نایم و از رهگذر این مصاحبت به بسط‌یمنش مبتنی بر یادگیری‌هایم یاری رسانم. در اینجا بر خود واجب می‌دانم مراتب تقدیر و تشکر را از اساتید معظم و بزرگوار که یاری‌گر بنده در امر تدوین پایان‌نامه‌ی حاضر بودند به عمل می‌آورم.

استاد ارجمند جناب آقای دکتر مصطفی نیکنامی که راهنمایی‌هایم را بر عهده داشتند و وقت نظر ایشان در مراحل مختلف پایان‌نامه باعث غنای کار گردیده است.

استاد ارجمند جناب آقای دکتر محیی‌مهاجر که مسئولیت مشاوره این پایان‌نامه را بر عهده گرفته و در تمامی مراحل تحقیق نگارنده را مهربانانه راهنمایی‌های عالمانه و لطف‌صورانه خود قرار داده‌اند.

استاد محترم جناب آقای دکتر عباس عباس پور که داور این پژوهش را بر عهده داشتند به خاطر صرف وقت و وقت نظر که مبذول داشتند و بارنمودهای ارزشمند بر غنای این پژوهش افزودند.

تقدیم بہ:

پدر و مادر مہربانم کہ وجودشان برائیم ہمہ: عشق بود و وجودم برایشان ہمہ: رنج، توانشان

رفت تابد توانایی برسم. وجودشان سپیدی گرفت تاروی سپید بانم. آنان کہ فروغ نگاہشان، گرمی کلامشان و روشنی

رویشان سرمایہ جاودانگی زندگانیم بوده است، در برابر وجود کرایشان زانوی ادب بر زمین می نہم و بادلی مالامال از عشق و

محبت بردستان بوسہ می زنم.

چکیده

هدف اساسی پژوهش حاضر، مقایسه‌ی اثربخشی مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی شهر اراک در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ بوده است. روش پژوهش، توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شامل؛ کلیه مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی شهر اراک در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ می باشد. روش نمونه گیری مورد استفاده در پژوهش حاضر، روش خوشه ای چند مرحله ای است به این ترتیب که در مرحله نخست از بین مناطق دوگانه به طور تصادفی ۱۰ مدرسه انتخاب شد و در مرحله دوم پرسشنامه مدیران در اختیار تمام مدیران ۲۰ مدرسه قرار گرفت. در میان معلمان نیز، به نسبت نمونه گیری ۲۰۰ پرسشنامه توزیع گردید. ابزار آماری پژوهش، دو پرسشنامه محقق ساخته مدارس اثربخش بود که در چارچوب الگوی «کالدول» و «اسپینکس» تهیه و تدوین شد و به عنوان شاخص مقایسه مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه معلم و مدیر به ترتیب شامل؛ ۴۱ و ۳۳ سوال بود و با عنایت به آلفای کرونباخ؛ پرسشنامه مدیر، ۰.۸۹ و پرسشنامه معلم، ۰.۹۵ ارزیابی شد که از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار هستند.

یافته های پژوهش حاضر، نشان دهنده موارد زیر است:

۱. بین اثربخشی مدارس ابتدایی دولتی در مقایسه با مدارس غیردولتی شهر اراک تفاوت معنی داری وجود دارد که تفاوت مذکور به نفع مدارس غیردولتی است.
۲. بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد مواد درسی تفاوت معنی دار وجود دارد که تفاوت مذکور به نفع مدارس غیردولتی است.
۳. بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد تصمیم گیری تفاوت معنی دار به نفع مدارس غیردولتی وجود دارد.

۴. بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد منابع تفاوت معنی دار به نفع مدارس غیردولتی وجود

دارد.

۵. بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد نتایج تفاوت معنی دار وجود ندارد.

۶. بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد رهبری تفاوت معنی دار به نفع مدارس غیردولتی وجود

دارد.

۷. بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد جو آموزشی تفاوت معنی دار به نفع مدارس غیردولتی

وجود دارد.

۸. اثربخشی مدارس پسرانه نسبت به مدارس دخترانه، به جزء مولفه نتایج در سایر مولفه ها بیشتر است.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش

۲	مقدمه
۴	بیان مسئله
۷	اهمیت و ضرورت تحقیق
۸	اهداف پژوهش
۸	هدف اصلی
۸	اهداف فرعی
۸	سئوالات تحقیق
۸	سئوال اصلی
۹	سئوالات فرعی
۹	تعاریف مفاهیم تحقیق
۹	تعاریف نظری
۱۰	تعاریف عملیاتی
۱۱	قلمرو تحقیق

فصل دوم

۱۳	مقدمه
۱۴	تعاریف اثربخشی از دید صاحب نظران
۱۷	تعریف اثربخشی و کارایی مدرسه
۱۸	رویکردهای گوناگون به اثربخشی
۱۸	۱. رویکرد نیل به هدف

۱۸	۲. رویکرد سیستمی
۱۹	۳. رویکرد عوامل استراتژیک
۱۹	۴. رویکرد ارزش های رقابتی
۲۰	ارزشیابی اثربخشی سازمانی
۲۱	شاخص های اثربخشی
۲۳	عوامل تعیین کننده اثربخشی سازمانی
۲۳	متغیرهای علتی
۲۳	متغیرهای میانجی
۲۴	متغیرهای بازده یا غایتی
۲۴	مدارس به عنوان مدل های سازمانی
۲۵	ابعاد اثربخشی مدرسه
۲۹	مدارس اثربخش
۳۰	ویژگی های مدارس اثربخش
۳۱	۱. سنجش ارزیابی، یادگیری
۳۲	۲. رهبری و مدیریت کلاس و مدرسه
۳۳	۳. صدای دانش آموز
۳۳	۴. برنامه درسی، آموزش و یادگیری
۳۴	۵. برنامه ها و روش ها
۳۴	۶. مشارکت خانه، مدرسه و جامعه
۳۵	عنصر ۱: ارزیابی یادگیری، سنجش
۳۵	عنصر ۲: مدیریت مدرسه و کلاس
۳۶	عنصر ۳: صدای دانش آموز
۳۷	عنصر ۴: برنامه درسی، تدریس و یادگیری
۳۷	عنصر ۵: برنامه ها و روش ها
۳۸	عنصر ۶: مشارکت خانه، مدرسه و جامعه

۵۱	تاریخچه ی مدارس خصوصی و غیرانتفاعی در ایران
۵۲	بررسی مدارس غیردولتی در سایر کشورهای جهان
۵۲	مدارس خصوصی استاندارد
۵۲	انجمن آموزش خصوصی آمریکا
۵۳	انتخابات مدارس غیرانتفاعی آلمان
۵۴	سازمان های خیریه مدارس خصوصی
۵۴	آموزش بهتر
۵۵	مدارس غیر انتفاعی در انگلستان: مدارس مستقل خصوصی
۵۵	آیا توسعه مدارس غیر دولتی با عدالت آموزشی منافات دارد؟
۵۶	دیدگاههای مطرح در خصوص مدارس غیر دولتی و عدالت اجتماعی
۵۷	مقایسه ی کارایی و اثربخشی مدارس دولتی و غیردولتی
۵۸	طرفداران مدارس دولتی در ایران
۶۰	دلایل طرفداران مدارس غیردولتی و انتقادات آنها از مدارس دولتی
۶۴	دلایل طرفداران و مخالفان مدارس غیردولتی در ایران
۶۶	اشکال عمده ی خصوصی سازی در نظام آموزش و پرورش
۷۱	آیا هزینه مصرف شده برای دانش آموزان در مدارس غیر دولتی در نهایت مفید است؟
۷۲	پیشینه تحقیق در زمینه مدارس غیردولتی و دولتی در کشور
۷۲	الف- تحقیقات مرتبط با اثربخشی مدارس غیرانتفاعی در داخل کشور
۸۰	ب- تحقیقات انجام شده در زمینه مدارس غیردولتی و دولتی در خارج کشور
۸۸	جمع بندی

فصل سوم

۹۱	مقدمه

۹۱	روش تحقیق
۹۲	جامعه آماری
۹۲	نمونه و روش نمونه گیری
۹۲	نمونه آماری
۹۳	ابزار اندازه گیری متغیرها
۹۳	روایی و پایایی پرسشنامه
۹۵	روش گردآوری داده ها
۹۶	روش آماری تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم

۹۸	مقدمه
۹۸	توصیف نمونه
۱۰۰	آماره های توصیفی
۱۰۴	آماره های استنباطی

فصل پنجم

۱۱۵	مقدمه
۱۱۶	خلاصه ای از یافته های تحقیق
۱۲۵	بحث در مورد یافته ها
۱۲۷	پیشنهاد های کاربردی
۱۲۹	پیشنهاد های پژوهشی
۱۲۹	محدودیت های پژوهش

۱۳۱..... منابع و مأخذ

۱۳۱..... منابع فارسی:

۱۳۹..... منابع لاتین:

۱۴۳..... پیوستها

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

نظام آموزش و پرورش^۱، نهاد اجتماعی مهمی است که مسئولیت عظیمی را در قبال تعلیم و تربیت کودکان و نوجوان بر عهده دارد. امروزه، آموزش و پرورش در ابعاد سه گانه؛ رسمی، غیررسمی و مستمر-ضمنی ارتباطی تنگاتنگ با رشد اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی مردم و نیز توسعه علمی، صنعتی و اقتصادی جامعه بر عهده دارد. مدارس به عنوان سازوکار رسمی نظام آموزش و پرورش، مکان هایی هستند که فعالیت های آموزشی و پرورشی به صورت رسمی در آن ها انجام گرفته و جوامع امروزی را با جوامع سنتی متمایز می کند. بر این اساس، مدرسه سازوکار اصلی نظام آموزش و پرورش به شمار می رود، زیرا نظام مذکور به محلی نیاز مبرمی دارد که تعلیم و تعلیم دانش آموزان را به عهده گرفته و انواع؛ معارف، نگرش ها و مهارت های ضروری را در رشته های مختلف به آن ها تعلیم و آموزش دهد (شعاری نژاد، ۱۳۸۷، ص ۱۰۰۱).

با توجه به ضرورت مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش در یک تقسیم بندی، مدارس را به دو دسته؛ دولتی و غیردولتی تقسیم می کنند که هر دو این مدارس، اهداف تعلیمی و تربیتی مشترکی را دنبال می کنند و تفاوت عمده بین آنها در شکل مدیریت و اداره آنها است. مدارس دولتی، مدارس هستند که کلیه امور؛ تعلیم و تربیت، اداری و مالی را دولت تقبل می کند. در مقابل، مدارس غیردولتی، مدارس هستند که از طریق مشارکت مردم، مطابق؛ اهداف، ضوابط، برنامه ها و دستورالعملهای عمومی وزارت آموزش و پرورش زیر نظر آن وزارتخانه

^۱. education

تأسیس و اداره می شوند.

شایان ذکر است، تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی مدارس خصوصی در ایران مشغول به فعالیت بوده اند که وضعیت آنها با مدارس غیردولتی امروزی متفاوت بود. علاوه بر مدارس خصوصی، مدارس غیردولتی دیگری نیز فعالیت داشتند که البته وضعیت آنها کم و بیش متفاوت با مدارس غیردولتی کنونی بود. مدارس خصوصی، کلیه‌ی هزینه‌های خود را از محل دریافت شهریه از دانش‌آموزان تأمین می نمود و طبق آیین‌نامه مصوب شورای عالی آموزش و پرورش توسط هیأت امنای اداره می شد. در واقع این مدارس، مدارس دولتی بوده‌اند که به صورت خصوصی اداره می شدند. از جمله این مدارس می توان به مدرسه البرز، اشاره نمود (قدیری، ۱۳۸۰).

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در حدود سال‌های ۵۸-۵۹، مدارس خصوصی منحل شدند و به دلایل توجه بیشتر به تنگناهای آموزشی با توجه به نرخ رشد جمعیت واجب‌التعلیم و عدم تناسب هزینه‌های آموزشی با نرخ رشد جمعیت مدرسه رو و همچنین، کاهش فشار ناشی از انتظارات مردم از دولت در امر آموزش و پرورش، قانون تأسیس مدارس غیردولتی مشتمل بر ۲۱ ماده و ۱۵ تبصره در جلسه علنی ۶۷/۳/۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید (سپهری، ۱۳۷۳). بر این اساس، مدارس غیردولتی از سال ۶۷ با اهدافی چون؛ کاهش بار مالی دولت، افزایش کیفیت در مدارس دولتی از طریق کاهش حجم دانش‌آموزان کلاس و کاهش چند شیفت بودن مدارس، تربیت مدیران لایق و افراد با سواد و تحصیل کرده در کنار مدارس دولتی در راستای تأمین منافع ملی کشور تأسیس شد و شروع به فعالیت نمودند. موارد مذکور، عمده ترین استراتژی شکل‌گیری و توسعه این نوع مدارس بوده است.

باید اذعان نمود؛ کلیه مدارس (چه دولتی و غیردولتی) در تمام مناطق به منظور تحقق اهداف تعلیم و

تربیت جامعه به وجود آمده اند که مهمترین نشانه تحقق اهداف مذکور، اثربخشی^۱ مدارس است. از اینرو، تلاش برای اثربخشی، وجه اشتراک اصلی همه مدارس بوده است. با توجه به این مأموریت حساس، دغدغه‌ی اندیشمندان حوزه‌ی تعلیم و تربیت، پژوهش در خصوص مدارس بوده که بتوانند به بهترین نحو ممکن از انجام این مهم برآیند. پژوهش درباره مدارس اثربخش، در مدتی بیشتر از یک دهه اقدامی متمایز و جدی در امر آموزش و پرورش بوده است. چنین کاربردی به وضوح به بهسازی مدرسه مرتبط بوده و یک ویژگی پایای اصلاح مدرسه و اقدامات بازسازی ساختار محسوب می‌شود. به این ترتیب، در سال‌های اخیر، پژوهشگران، تحقیقات علمی خود را در حوزه اثربخشی مدارس گسترش داده اند (هرمن و هرمن، ۱۳۸۴).

با عنایت به مطالب مذکور، فراسوی هرگونه جهت‌گیری خاصی ضروری است که در یک فرایند علمی به موضوع اثربخشی مدارس توجه شود، بر این اساس در پژوهش حاضر، تلاش محقق بر آن است تا به مقایسه اثربخشی مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی شهر اراک در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، بپردازد.

بیان مسئله

در جهانی که همه چیز به شدت در حال تغییر و تحول است، آماده سازی مراکز آموزش رسمی یعنی مدارس برای پرورش افرادی که بتوانند خود را با شرایط حال و آینده همسو کنند، جزو وظایف و کارکردهای اساسی نظام آموزش و پرورش است. سرمایه گذاری در امر آموزش و پرورش به عنوان بنیادی ترین و پربازده ترین نوع سرمایه گذاری در بخش های مختلف جامعه به حساب می آید. آشکار است که این نوع سرمایه گذاری در صورت مدیریت و بهره برداری مؤثر در مدرسه، تأثیرات اساسی خودرانیان خواهد ساخت. به عبارتی با سرمایه گذاری لازم و نیل به آموزش و پرورش و مدارس توسعه یافته و اثربخش است که میتوان انسان توسعه یافته و مترقی را تربیت و تحویل جامعه داد. انسان توسعه یافته ای که میتواند مسیر پیشرفت جامعه را هموار سازد.

^۱. effectiveness

با وجود مطالب مذکور، براساس شواهد موجود با توجه به نتایج مدارس اثربخش و نتایج مطالعات بین المللی، مدارس ما تارسیدن به این درجه از توسعه یافتگی با موانع و مشکلاتی قابل توجهی، مواجه است. به همین دلیل، موضوع نیل به مدارس اثربخش به عنوان نیاز مبرم و جدی جامعه در حال توسعه ایرانی مطرح می شود. از جمله تغییرات و رویدادهای مهمی که نظام آموزشی کشور ما در طول سال های پس از انقلاب اسلامی تجربه کرده، فعالیت مدارس غیردولتی در کنار مدارس دولتی است. این مدارس، زیر نظر وزارت آموزش و پرورش کشور، مطابق با اهداف و سیاست های آن با مشارکت مالی مردم اداره می شوند. مدارس غیردولتی با وجود فرض ها و اصول زیربنایی قوانین مربوط به آنها، برای آزادسازی بخشی از هزینه های آموزش و پرورش از طریق واگذاری آن ها به خانواده های مرفه شکل گرفت که هدف آن رسیدگی بیشتر به امور فرزندان خانواده های غیرمرفه و نیازمند و در نهایت ارتقای سطح آموزش و پرورش با تکیه بر توان مردم صورت گرفت (عباس زاده، ۱۳۷۹).

در بسیاری از کشورها، برخی از مدارس خصوصی با امکانات و آموزش مطلوب، توجه افراد جامعه خود را جلب کرده اند و از نظر آموزشی، نگرشی مثبت در میان آنان نسبت به خود پدید آورده اند، اما برخی دیگر از مدارس نیز، با عملکرد ضعیف خود، موجبات نگرش های متعدد و متفاوت افراد جامعه را فراهم کرده اند. حتی در کشورهایی که اکنون مدارس غیردولتی در کنار مدارس دولتی فعالیت می کنند، چالش ها و مسائل فراوانی بر سر اثربخشی این گونه مدارس به چشم می خورد (وینکلر و گرش برگ^۱، ۲۰۰۰).

با وجود مزایای مثبتی که مدارس غیردولتی دارند و نمی توان از آنها چشم پوشی کرد، با این حال انتقادهای فراوانی از سوی والدین، مربیان، معلمان و سایر صاحب نظران آموزش و پرورش در حوزه اثربخشی این مدارس مطرح شده است که پاره ای از آن ها، بیانگر نکاتی جدی و قابل توجهی است. از آنجا که تحقیقات

^۱. winkler& Grashberg

اثربخشی مدارس از سال ۱۹۷۹ گسترش یافته و حمایت‌های قابل توجهی در کشورهای مختلف به خود جلب کرده است (پاپاناستاسیو، ۲۰۰۸)، یکی از مسائل مطرح شده اثربخشی مدارس غیردولتی نسبت به مدارس دولتی است. به عنوان نمونه؛ آیا واقعاً تفاوت چشمگیری میان اثربخشی در مدارس غیردولتی و دولتی وجود دارد؟ آیا کیفیت مواد درسی، تصمیم‌گیری، امکانات آموزشی و پرورشی، کیفیت نتایج، رهبری، جو آموزشی در این مدارس متفاوت است؟

نکته حائز اهمیت در اینجا این است که کسانی که معتقدند؛ مدارس غیردولتی می‌تواند فاصله موجود بین کیفیت خدمات آموزشی و نیازمندی مردم را تقلیل دهد، آن را چگونه می‌توان تحلیل کرد؟ چه اطلاعات و منابعی برای آن وجود دارد؟ آیا مدارس غیردولتی در مقایسه با مدارس دولتی از اثربخشی مطلوبی برخوردارند یا نه؟ متأسفانه در مواد قانون تأسیس مدارس غیردولتی فقط به دریافت شهریه از دانش‌آموزان و عنوان مشارکت مردم اکتفا شده است. به این جهت، برای تقویت مشارکت مردم و استفاده از آن در تقلیل فاصله میان آموزش پرورش و نیازهای دانش‌آموزان، مردم و مناطق جغرافیایی به تحلیل جدیدی نیاز است. اگر به ضرورت مشارکت واقعی مردم در امر آموزش و پرورش به عنوان امری مهم و اساسی توجه شود یعنی آنان را کنترل‌کننده‌ی فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان بدانیم در این صورت، پیامدهای برنامه‌های آموزشی و پرورشی مدارس غیردولتی به شکل رضایتی و یا نارضایتی از برنامه‌های مذکور، منعکس خواهد شد.

استقبال مردم از برنامه‌های یک مدرسه موجب تشویق آن مدرسه در سرمایه‌گذاری برای توسعه هرچه بیشتر برنامه‌ها می‌شود و کوتاهی در برآورد انتظارات مردم و یا جلب رضایت آنان اثرات خود را در تراز سود و زیان مدرسه و افزایش هزینه‌ها و کاهش درآمدها در دفاتر حسابداری به زودی منعکس خواهد ساخت. بر این اساس، مدارس غیردولتی با توجه به هدفمذکور، باید رضایت مردم از برنامه‌های آموزش و پرورشی را تأمین

نمایند در غیراین صورت، مردم از ثبت نام فرزندان خود در این مدارس ممانعت به عمل آورده و با عدم حمایت مالی لازم، نارضایتی خود را بروز داده و زمینه های حضور و ادامه ی فعالیت آنها را به چالش خواهند کشاند.

در مجموع بررسی های مقایسه ی عملکرد بین مدارس دولتی و غیردولتی نشان می دهد که اقبال ایشان از آموزه های یادگیری یکسان نبود بلکه بسته به اثربخشی بودن آن داشته و با توجه به این امر مقایسه اثربخشی فعالیت های مدارس در مقطع ابتدایی لازم می نمود. از اینرو هدف اساسی پژوهش حاضر این است که به مقایسه اثربخشی مدارس دولتی و غیردولتی شهر اراک در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ پرداخته شود.

اهمیت و ضرورت تحقیق

ترقی هر جامعه ای در گرو نوع چگونگی فعالیت است که در مدارس انجام می گیرد (میرکمالی، ۱۳۷۳، ص ۳). اثربخشی مدرسه از مفاهیم و مباحث اساسی است که توسط صاحب نظران در حوزه آموزش و پرورش مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. بررسی مطالعات گذشته در این باره نشان می دهند که در بررسی اثربخشی مدرسه، حوزه های شاخصی چون؛ جو مدرسه، بهره وری فرایندهای مدیریت و رهبری، حل مسائل آموزشی و پرورشی، کیفیت یادگیری دانش آموزان و موفقیت تحصیلی آنها، تأمین و کاربرد مناسب منابع، امکانات و تجهیزات آموزشی و پرورشی، برنامه درسی، رضایت شغلی کارکنان، روابط انسانی مطلوب، روحیه و انگیزه های کاری و غیره از اهمیت شایانی برخوردار هستند.

با توجه به مطالب فوق، اثربخشی مدارس و همچنین، حساسیتی که در مورد مدارس دولتی و ویژه مدارس غیردولتی به طور اعم از سوی جامعه و به طور اخص از سوی اولیای دانش آموزانی که در این مدارس مشغول به تحصیل می باشند، وجود دارد و از آنجا که در سال های اخیر با پیدایش مدارس غیردولتی این تصور در بسیاری از افراد به وجود آمده است که مدارس مذکور با دریافت هزینه های هنگفت و سرسام آور توانسته اند

نیازهای آموزشی دانش آموزان را برآورد کنند یا اینکه دبیران یا پرسنل خود را به لحاظ آموزش به روز نگه دارند و به دلیل اینکه چرا بعضی از مدارس غیردولتی در سطح ابتدایی مقبولیت بیشتری نسبت به مدارس دولتی بین مردم دارند؟ و رازهای ماندگاری مدارس غیردولتی از نظر ابعاد اثربخشی چیست؟ و از لحاظ اثربخشی در چه ابعادی مدارس دولتی و غیردولتی با یکدیگر تفاوت دارند؟ و بررسی اینکه که مدارس مقطع ابتدایی اعم از دولتی، غیر دولتی تا چه اندازه از ویژگی های اثر بخشی برخوردارند؟ لزوم انجام پژوهش حاضر، ضرورت انجام پژوهش حاضر را فراهم نموده است.

اهداف پژوهش

هدف اصلی

مقایسه اثربخشی مدارس ابتدایی دولتی و غیر دولتی شهر اراک در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹.

اهداف فرعی

۱. شناسایی نقاط قوت و ضعف مدارس دولتی و غیردولتی در هر یک از ابعاد؛ مواد درسی، تصمیم گیری، منابع، نتایج، رهبری و جو آموزشی.
۲. مقایسه ی مدارس دولتی و غیردولتی از لحاظ اثربخشی در هر یک از ابعاد؛ مواد درسی، تصمیم گیری، منابع، نتایج، رهبری و جو آموزشی.
۳. ارائه ی راهکارها بر مبنای اطلاعاتی حاصل از پژوهش در جهت ارتقای اثربخشی مدارس.

سئوالات تحقیق

سئوال اصلی

آیا بین اثربخشی مدارس ابتدایی دولتی و غیر دولتی شهر اراک تفاوت معنی دار وجود دارد؟

سؤالات فرعی

۱. آیا بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد مواد درسی تفاوت معنی دار وجود دارد؟
۲. آیا بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد تصمیم‌گیری تفاوت معنی دار وجود دارد؟
۳. آیا بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد منابع تفاوت معنی دار وجود دارد؟
۴. آیا بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد نتایج تفاوت معنی دار وجود دارد؟
۵. آیا بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد رهبری تفاوت معنی دار وجود دارد؟
۶. آیا بین مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی در بعد جو آموزشی تفاوت معنی دار وجود دارد؟
۷. آیا بین اثربخشی مدارس ابتدایی دولتی و غیردولتی تفاوت معنی دار وجود دارد؟
۸. آیا اثربخشی مدارس غیردولتی دخترانه نسبت به مدارس غیر دولتی پسرانه، در مقایسه با مدارس

دولتی بیشتر است؟

تعاریف مفاهیم تحقیق

تعاریف نظری

مدرسه دولتی: مدارسی هستند که به وسیله مدیریت آموزش و پرورش زیر نظر دولت و با بودجه و

سرانه دولتی اداره می‌شوند (صافی، ۱۳۷۹، ص ۹۰).

مدرسه غیردولتی: مدارسی هستند که از طریق مشارکت مردم، مطابق اهداف ضوابط و دستورالعمل

های عمومی وزارت آموزش و پرورش تحت نظارت آن وزارتخانه تأسیس و اداره می‌شود (صافی، ۱۳۷۹، ص

۹۰).

اثربخشی: درجه همخوانی نتایج عملی سازمان با نتایج مورد انتظار را اثربخشی می‌گویند (عباس